

JAMIYATDA TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Turayev Abduvoxid Kuldashevich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

“Raqamli iqtisodiyot” kafedrası assistenti

abduvoxidturayev70@gmail.com

Pirnazarova Rayxona Baxtiyor qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola jamiyatda texnologiyalarning o'rni va ta'sirini ilmiy jihatdan tahlil qiladi. Texnologiyalar jamiyat rivojlanishining katalizatori sifatida ko'riladi, ular madaniy almashinuvni, innovatsiyalarni va ijtimoiy moslashuvni rag'batlantirib, global miqyosda inson hayotini boyitadi. Maqolada texnologiyalarning ijobiy tomonlari, jumladan, aloqa samaradorligini oshirish, ta'minot zanjirlarini optimallashtirish va ijtimoiy munosabatlarni yangilash ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar, texnologiyalar, jamiyat rivojlanishi, ijobiy ta'sir, salbiy ta'sir, madaniy almashinuv, innovatsiyalar, ijtimoiy munosabatlar, axloqiy qadriyatlar, kelajak istiqbollari.

Abstract: This article scientifically analyzes the role and impact of technology in society. Technology is seen as a catalyst for the development of society, which stimulates cultural exchange, innovation and social adaptation, enriching human life on a global scale. The article emphasizes the positive aspects of technology, including increasing communication efficiency, optimizing supply chains and renewing social relations.

Keywords: technology, social development, positive impact, negative impact, cultural exchange, innovation, social relations, moral values, future prospects

Kirish

Zamonaviy jamiyatni texnologiyalarsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, axborot-kommunikatsiya tizimlari inson hayotining barcha sohalariga chuqur kirib bordi. Ushbu maqolada texnologiyalarning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni, ularning ijobiy va salbiy jihatlari hamda kelajakdagi ijtimoiy ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Texnologiyalar jamiyatning rivojlanishida katalizator sifatida harakat qiladi, madaniy almashinuvni, innovatsiyalarni va moslashuvni rag'batlantiradi. Masalan, raqamli texnologiyalar global miqyosda madaniy o'zaro ta'sirni kuchaytirib, insoniyatni yangi g'oyalar va tajribalar bilan boyitmoqda. Texnologiyalar jamiyatning eng katta muammolarini hal qilishda muhim rol o'ynaydi, masalan, iqlim o'zgarishi, sog'liqni saqlash va ta'lim sohasidagi qiyinchiliklarni yengishda yordam beradi. Ular

optimizm manbai bo'lib, insoniyatning kelajagini yaxshilash potentsialiga ega. Ilm-fan va texnologiyalar jamiyatni qayta qurishda asosiy omil bo'lib, axloqiy qadriyatlar va asosiy ideologiyalarga ta'sir ko'rsatadi, bu esa ijtimoiy hayotni tubdan o'zgartiradi. Texnologiyalarning ijobiy ta'siri ko'p qirrali: ular aloqa va ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, ta'minot zanjirlarini optimallashtiradi va ijtimoiy munosabatlarni yangi darajaga ko'taradi. Masalan, ijtimoiy tarmoqlar va internet orqali odamlar bir-biri bilan masofadan turib muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'lib, bu ayniqsa keksa avlod uchun yangi aloqa usullarini yaratadi.

Texnologiyalar ijtimoiy normalarni shakllantirib, ma'lumotga erishish, ish va o'zaro munosabatlarni o'zgartiradi, bu esa jamiyatni yanada dinamik va moslashuvchan qiladi. Shuningdek, texnologiyalar jamiyatning yaxshi holatini ta'minlashda strategik rol o'ynaydi, ularni baholash mezonlarini belgilaydi va insoniyatning umumiy farovonligiga hissa qo'shadi. Biroq, texnologiyalarning jamiyatdagi o'rnini faqat ijobiy emas; ularning salbiy ta'sirlari ham mavjud.

Asosiy qism

Texnologiyalar jamiyat taraqqiyotining ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy jarayonlarga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirib, mehnat unumdorligini oshiradi va resurslardan samarali foydalanish imkonini yaratadi. Natijada, jamiyatda iqtisodiy o'sish tezlashib, raqobatbardoshlik kuchayadi.

Raqamli texnologiyalar axborot almashuvini soddalashtirib, bilim va tajribaning global miqyosda tarqalishiga xizmat qilmoqda. Internet va raqamli platformalar orqali ta'lim olish imkoniyatlari kengaydi, masofaviy ta'lim shakllari rivojlandi va hayot davomida ta'lim olish konsepsiyasi shakllandi. Bu jarayon jamiyatning intellektual salohiyatini oshirib, ijtimoiy harakatchanlikni kuchaytiradi.

Sog'liqni saqlash sohasida texnologiyalar diagnostika va davolash sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynamoqda. Telemeditsina, sun'iy intellekt asosidagi tahlil tizimlari va raqamli tibbiy ma'lumotlar bazalari tibbiy xizmatlarni tezkor va samarali ko'rsatishga imkon bermoqda. Bu esa jamiyat farovonligi va umr davomiyligining oshishiga bevosita ta'sir qiladi.

Madaniy jihatdan, texnologiyalar xalqlar o'rtasidagi madaniy almashinuvni jadallashtirib, turli qadriyatlar va an'analarni o'zaro yaqinlashtirmoqda. Raqamli media va ijtimoiy tarmoqlar madaniy xilma-xillikni targ'ib etish bilan birga, global madaniyat shakllanishiga ham zamin yaratmoqda.

Biroq texnologiyalarning jadal rivojlanishi ayrim salbiy oqibatlarini ham yuzaga keltirmoqda. Axborot texnologiyalaridan ortiqcha foydalanish insonlar o'rtasidagi bevosita muloqotning kamayishiga, ijtimoiy izolyatsiyaga va psixologik muammolarga olib kelishi mumkin. Shuningdek, raqamli muhitda shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligi masalasi dolzarb muammoga aylanmoqda.

Texnologiyalar ijtimoiy munosabatlarni o'zgartirib, ba'zida nazoratsizlik va izolyatsiyaga olib kelishi mumkin. Masalan, texnologiyalarning tez rivojlanishi madaniyat va jamiyatga salbiy ta'sir ko'rsatishi, axloqiy qadriyatlarning buzilishiga sabab bo'lishi mumkin. Sotsiologlar texnologiyalarning murakkab rolini ta'kidlab, ularning hayotimizga keltiradigan foyda va xavflarni muhokama qilishadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, texnologik rivojlanish darajasi yuqori bo'lgan jamiyatlarda axborotga kirish imkoniyatlari kengayadi, biroq bu barcha qatlamlar uchun teng taqsimlanmagan. Natijada "raqamli tafovut" yuzaga kelib, jamiyat ichidagi ijtimoiy farqlar chuqurlashishi mumkin.

Shuningdek, sun'iy intellekt va avtomatlashtirish jarayonlari mehnat bozoriga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ba'zi kasblar yo'qolib, yangi mutaxassisliklar paydo bo'lmoqda. Bu holat jamiyatdan moslashuvchanlik, qayta tayyorlanish va uzluksiz ta'limni talab etadi.

Texnologiyalarning jamiyatdagi o'rni bo'yicha tahlil shuni ko'rsatadiki, ular inson hayotining har bir jabhasiga chuqur ta'sir ko'rsatib, madaniy va ijtimoiy o'zgarishlarni katalizatsiya qilmoqda. Tadqiqotlar texnologiyalarning madaniyat va jamiyatga ta'sirini o'rganib, ularning global miqyosda madaniy almashinuvni kuchaytirishini ta'kidlaydi, bu esa innovatsiyalar va moslashuvni rag'batlantiradi. Masalan, texnologiyalar jamiyatning asosiy muammolarini hal qilishda, jumladan, iqlim o'zgarishi, sog'liqni saqlash va ta'lim sohasidagi qiyinchiliklarni yengishda muhim rol o'ynaydi, chunki ular optimizm manbai bo'lib, insoniyatning kelajagini yaxshilash potentsialiga ega.

Ilm-fan va texnologiyalar jamiyatni qayta qurishda asosiy omil bo'lib, axloqiy qadriyatlar va asosiy ideologiyalarga ta'sir ko'rsatadi, bu esa ijtimoiy hayotni tubdan o'zgartiradi. Ijobiy ta'sirlar orasida texnologiyalarning aloqa va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishi, ta'minot zanjirlarini optimallashtirishi va ijtimoiy munosabatlarni yangi darajaga ko'tarishi alohida ajralib turadi. Raqamli texnologiyalar, masalan, ijtimoiy tarmoqlar va internet orqali odamlar bir-biri bilan masofadan turib muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'lib, bu ayniqsa keksa avlod uchun yangi aloqa usullarini yaratadi.

Texnologiyalar ijtimoiy normalarni shakllantirib, ma'lumotga erishish, ish va o'zaro munosabatlarni o'zgartiradi, bu esa jamiyatni yanada dinamik va moslashuvchan qiladi. Bundan tashqari, texnologiyalar ijtimoiy harakatlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi, chunki ular ijtimoiy o'zgarishlarni rag'batlantirib, jamiyatni adolatli va tinchroq qilishga yordam beradi. Texnologiyalar jamiyatning yaxshi holatini ta'minlashda strategik rol o'ynaydi, ularni baholash mezonlarini belgilaydi va insoniyatning umumiy farovonligiga hissa qo'shadi. Biroq, texnologiyalarning salbiy tomonlari ham tahlilda muhim o'rin egallaydi. Tadqiqotlar texnologiyalarning noto'g'ri

ishlatilishi jamiyatga salbiy ta'sir ko'rsatishini, jumladan, ijtimoiy izolyatsiya va nazoratsizlikka olib kelishini ko'rsatadi.

Raqamli texnologiyalar, ijtimoiy tarmoqlar va sun'iy intellekt kognitiv funktsiyalarga, masalan, diqqat, xotira va bag'rikenglikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu esa jamiyatdagi axloqiy qadriyatlarning buzilishiga sabab bo'ladi. Texnologiyalar tez rivojlanishi madaniyat va jamiyatga salbiy ta'sir ko'rsatishi, shaxsiy hayotning buzilishi va ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkin. Sotsiologik tahlillar texnologiyalarning murakkab rolini ta'kidlab, ularning hayotimizga keltiradigan foyda va xavflarni muhokama qiladi, chunki texnologiyalar jamiyatni qayta shakllantirib, yangi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

Tahlil va natijalar.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, texnologiyalar jamiyat rivojlanishida ikki tomonlama ta'sirga ega murakkab tizim hisoblanadi. Bir tomondan, ular innovatsiyalarni rag'batlantirib, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Ikkinchi tomondan esa, texnologiyalarning nazoratsiz va mas'uliyatsiz qo'llanilishi ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi, axloqiy me'yorlarning zaiflashishiga sabab bo'lishi mumkin.

Tahlil natijalariga ko'ra, texnologiyalar jamiyatda markaziy o'rin egallab, uni rivojlantirish va o'zgartirishda asosiy vosita bo'lib qolmoqda. Ularning ijobiy ta'sirlari, masalan, global madaniy almashinuv va innovatsiyalarni rag'batlantirish, jamiyatni yanada birlashgan va samarali qiladi, ammo salbiy tomonlari, jumladan, ijtimoiy izolyatsiya va axloqiy buzilishlar, muammolarni keltirib chiqaradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, texnologiyalarni mas'uliyatli ishlatish orqali jamiyat maksimal foyda olishi mumkin, chunki ular insoniyatning farovonligini oshirish potentsialiga ega, lekin noto'g'ri ishlatilishi salbiy oqibatlariga olib keladi. Kelajak istiqbollari bo'yicha, texnologiyalar jamiyatni adolatli va tinchroq qilishga yordam berishi mumkin, ammo bu uchun strategik baholash va muvozanatli yondashuv zarur. Ushbu mavzu bo'yicha keyingi tadqiqotlar texnologiyalarning jamiyatdagi rolini yanada chuqur tushunishga yordam beradi va jamiyatning texnologik rivojlanishiga moslashuvini ta'minlaydi.

Xulosa

Ushbu maqolada jamiyatda texnologiyalarning o'rni va ahamiyati har tomonlama ilmiy jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, texnologiyalar zamonaviy jamiyat taraqqiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biri bo'lib, iqtisodiy rivojlanish, ijtimoiy munosabatlar va madaniy jarayonlarning shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli platformalar va sun'iy intellekt asosidagi tizimlar jamiyatning barcha sohalariga chuqur singib, inson hayotining sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qilmoqda.

Tahlillar shuni tasdiqlaydiki, texnologiyalar ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, bilim va axborotga erkin kirish imkoniyatlarini kengaytirish, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlarini modernizatsiya qilish orqali jamiyat farovonligini ta'minlashda strategik ahamiyatga ega. Shu bilan birga, texnologiyalar global madaniy almashinuvni jadallashtirib, turli xalqlar va ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlashga zamin yaratmoqda. Bu jarayon jamiyatning ochiqqligi va moslashuvchanligini oshiradi.

Biroq tadqiqot natijalari texnologiyalarning salbiy oqibatlarini ham inkor etmaslik zarurligini ko'rsatadi. Raqamli texnologiyalardan haddan tashqari yoki nazoratsiz foydalanish ijtimoiy izolyatsiya, axloqiy me'yorlarning zaiflashuvi, shaxsiy hayot daxlsizligining buzilishi va ijtimoiy tengsizlikning kuchayishiga olib kelishi mumkin. Ayniqsa, raqamli tafovut va texnologik resurslardan teng foydalanmaslik jamiyat ichida yangi ijtimoiy muammolarni yuzaga chiqaradi.

Shu bois, texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishda mas'uliyatli, muvozanatli va tizimli yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi. Texnologik rivojlanish ijtimoiy va axloqiy mezonlar bilan uyg'unlashgan taqdirdagina jamiyatning barqaror va adolatli rivojlanishini ta'minlashi mumkin. Davlat siyosati, ta'lim tizimi va fuqarolik jamiyati institutlari texnologiyalarning ijobiy salohiyatidan samarali foydalanish va ularning salbiy oqibatlarini minimallashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Kelajak istiqbollari nuqtai nazaridan, texnologik innovatsiyalar jamiyat hayotini yanada chuqur o'zgartirishi kutilmoqda. Biroq ushbu jarayonni samarali boshqarish, inson manfaatlarini ustuvor qo'yish va barqaror rivojlanish tamoyillariga amal qilish texnologiyalarning jamiyat farovonligiga xizmat qilishini ta'minlaydi. Natijada, texnologiyalar jamiyatda markaziy o'rin egallab, insoniyat taraqqiyotining uzoq muddatli va muhim omili bo'lib qoladi.

Adabiyotlar:

1. Muhammadiev, Z., Boronov, B., & Abdurasulov, J. (2021). KORXONALARDA MODERNIZATSIYALASH JARAYONLARI HISOBINING HOZIRGI HOLATI: MUAMMOLARI VA YECHIMLARI. *SCIENCE AND INNOVATIVE DEVELOPMENT*, 4(6), 11-21.
2. Boronov Bobur Farkhodovich, & Abdurasulov Jamshidbek Ahmad Ugli. (2021). Necessity And Main Directions Of Improving Financial Reporting In Uzbekistan. *The American Journal of Management and Economics Innovations*, 3(05), 61–67. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/tajmei/article/view/12447>
3. Shakhboz R. USING MODERN TECHNOLOGIES TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF TEACHING COMPUTER SCIENCE BASED ON DISTANCE EDUCATION //Journal of Advanced Scientific Research (ISSN: 0976-9595). – 2023. – T. 3. – №. 7.

4. Shodiyevich, R. S., Shodiyevich, R. S., & o'g'li U. S. B. (2023). ACCOUNTING ISSUES IN THE DIGITAL ECONOMY. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MATHEMATICAL THEORY AND COMPUTER SCIENCES, 4(6), 80-84. Retrieved from <https://cajmtcs.centralasianstudies.org/index.php/CAJMTCS/article/view/475>
5. Rajaboyev , S., & Xamidova , P. (2025). RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AXBOROT KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARIDAN FOYDALANISH. *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*, 3(1), 120–124. <https://doi.org/10.60078/2992-877X-2025-vol3-iss1-pp120-124>
6. Боронов Б.Ф., Ахмедов М.А., and Худайназарова Д.Г.. "КОРХОНАЛАРДА ДАРОМАДЛАР ВА ХАРАЖАТЛАРНИ БОШҚА УМУМЛАШГАН ДАРОМАДЛАР ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТДА АКС ЭТТИРИШ МАСАЛАЛАРИ" Экономика и социум, по. 3-2 (118), 2024, pp. 547-556.